

Inhoud

Dramatis Personae	9
De belofte van British Freedom	13
DEEL I – <i>Greeny</i>	35
DEEL II – <i>John</i>	309
Hoe het afliep, en begon	469
Chronologie	497
Noten en verwijzingen	501
Verder lezen	537
Dankwoord	541
Register	545

Dramatis Personae

Granville Sharp, vooraanstaand Brits abolitionist en initiatiefnemer voor de eerste zwarte nederzetting in Sierra Leone

William Murray, Lord Chief Justice Mansfield, opperrechter, verantwoordelijk voor smaakmakende vonnissen over de wettelijke status van slaven

James Somerset, Jonathan Strong, Thomas Lewis, ontsnapte slaven in Londen, slachtoffers van ontvoering, en onderwerp van door Granville Sharp aangespannen rechtszaken

William Sharp, broer van Granville, chirurgijn van koning George III en de armen van Londen

Benjamin Franklin, Amerikaans Patriot, uitvinder, diplomaat en abolitionist

Henry Laurens, Amerikaans Patriot, planter, slaveneigenaar en politicus

John Laurens (zoon van Henry), aide de camp van Washington, abolitionistische officier in het Continentale Leger

Anthony Benezet, Amerikaanse quaker-abolitionist in Philadelphia

Thomas Jeremiah, vrije Afrikaans-Amerikaan, opgehangen op beschuldiging van samenzwering om slaven aan te zetten tot rebellie

John Murray, lord Dunmore, laatste Britse gouverneur van Virginia, verantwoordelijk voor de proclamatie van 1775 waarbij de slaven van Patriotten vrijheid kregen aangeboden in ruil voor militaire dienst in het koninklijke leger

Lord William Campbell, laatste Britse gouverneur van South Carolina

Thomas Peters, sergeant bij de Britse Zwarte Pioniers, settler in Nova Scotia en Sierra Leone

Mary Perth, ontsnapte slavin, bevrijd door Britten, settler in Sierra Leone

Moses Wilkinson, blinde methodistische predikant in Birchtown, Nova Scotia

Generaal sir Henry Clinton, Britse opperbevelhebber in Amerika, beschermheer van de Britse Zwarte Pioniers

David George, Afrikaans-Amerikaanse baptistische predikant, ontsnapte slaaf, vrije settler met zijn vrouw, Phyllis, in Nova Scotia en Sierra Leone

James Moncrief, Brits officier bij het beleg van Savannah, bevelhebber van de zwarte loyalistische soldaten en sappeurs

Generaal lord Charles Cornwallis, Brits bevelhebber in Amerika

Boston King en zijn vrouw *Violet*, ontsnapte slaven, loyalistische settlers in Nova Scotia en Sierra Leone

Colonel Tye, voormalig slaaf in Monmouth County, New Jersey, loyalistische partizanenleider

Stephen Blucke, vrije Afrikaans-Amerikaanse settler in Nova Scotia

Murphy Steele, sergeant bij de Zwarte Pioniers, vriend van Thomas Peters

Kapitein Luke Collingwood, gezagvoerder van de Zong, verantwoordelijk voor een geruchtmakende zaak van gruweldaden tegen slaven

Olaudah Equiano, alias Gustavus Vassa, vrije Britse zwarte abolitionist

Sir Charles Middleton, parlamentslid, abolitionist en thesaurier van de Royal Navy

James Ramsay, Brits scheepsarts, later geestelijke en abolitionist

Thomas Clarkson, vooraanstaand Brits abolitionist

Generaal sir Guy Carleton, laatste opperbevelhebber van de Britse troepen in Amerika, later gouverneur van Canada

Benjamin Whitecuffe, Long Island, zwarte boer, loyalistische spion voor de Britten

Jonas Hanway, Brits abolitionist, hervormer en filantroop

Henry Smeathman, Brits wetenschapper en zonderling, opperde als eerste Sierra Leone als locatie voor zwarte nederzetting

Alexander Falconbridge, voormalig arts op slavenschepen, agent in Afrika voor St George's Bay (later de Sierra Leone) Company; Anna Maria, zijn vrouw, schrijfster van *Verslag van twee reizen naar de rivier de Sierra Leone...*

Koning Tom, Temne-stamhoofd in Sierra Leone

De Naimbana, stamhoofd in Robana, Sierra Leone

Koning Jimmy, Temne-stamhoofd in Sierra Leone, verwoester van Granville Town

Sir John Parr, gouverneur, Nova Scotia

Luitenant John Clarkson, Brits marineofficier, achtereenvolgens abolitionist en gouverneur van tweede zwarte nederzetting in Sierra Leone

Michael Wallace, prominent sjacheraar in Nova Scotia

Benjamin Marston, aan Harvard opgeleide voormalige koopman, landmeter in Shelburne, Nova Scotia

Henry Thornton, evangelistisch bankier en abolitionist, eerste voorzitter van de Sierra Leone Compagnie

Lawrence Hartshorne, quaker-koopman, John Clarksons vriend in Nova Scotia

Dokter Charles Taylor, chirurgijn aangesteld door de Sierra Leone Compagnie om de zwarte vloot naar Afrika te begeleiden

Cato Perkins, zwarte methodistische predikant, settler in Nova Scotia en Sierra Leone

12 DE RUWE OVERSTEEK

Stephen Skinner, Loyalist uit New Jersey en settler in Shelburne

Kapitein Jonathan Coffin, gezagvoerder van de Lucretia, Clarksons vlaggenschip

Isaac DuBois, Amerikaans Loyalist, katoenplanter uit Carolina, settler in Sierra Leone, vriend van Clarkson

Isaac Enerson, vrije zwarte timmerman uit Charleston, settler in Sierra Leone, militant voorvechter van zwarte rechten

William Dawes, vicegouverneur van Sierra Leone na Clarkson

Zachary Macaulay, gouverneur van Sierra Leone, vader van de historicus Thomas Babington Macaulay

Paul Cuffe, vrije zwarte, landeigenaar, handelaar, quaker en abolitionist

Frederick Douglass, ontsnapte slaaf en abolitionistische redenaar

DE BELOFTE VAN
BRITISH FREEDOM

Nadat het leger van George III zich had overgegeven aan generaal Washington in Yorktown, hield British Freedom het nog tien jaar uit in Noord-Amerika. Samen met een paar honderd anderen – onder wie Scipio Yearman, Phoebe Barrett, Jeremiah Piggie en Smart Feller – schraapte hij een moeizaam bestaan uit de gierige grond rond Preston, een paar kilometer ten noorden van Halifax, Nova Scotia.¹

Net als de meeste bewoners van Preston was British Freedom zwart en kwam hij oorspronkelijk uit een warmer oord. Nu woonde hij op schrale grond in een stormachtige uithoek van de wereld tussen het woud van blauwsparren en de zee. Maar hij had meer geluk dan de meesten. British Freedom had het eigendomsrecht van 16 hectare grond, en daarnaast ruim een halve hectare van wat de klerken in Halifax optimistisch een ‘stadskavel’ noemden.² Maar het leek niet echt op een stad en het bestond uit niet meer dan een open plek in het bos met een paar blokhutten in het midden, een paar rondscharrelende kippen en een stelletje modderige varkens. Sommige mensen die erin waren geslaagd een span ossen te bemachtigen om het land te ontdoen van de gladde grijze keien, hadden akkertjes met bonen en mais en kool, die ze naar de markt in Halifax brachten, samen met timmerhout. Maar zelfs de mensen die goed boerden – voor Prestonse begrippen – vertrokken van tijd tot tijd naar de wildernis om een paar kraaghoenders te schieten, of beproefden hun geluk in de zoutwatermeren ten zuiden van het dorp.³

Wat deden ze daar? Niet alleen overleven. British Freedom en de rest van de dorpingen klampten zich vast aan meer dan alleen een stukje Nova Scotia; ze klampten zich vast aan een belofte. Een aantal van hen

had die belofte zelfs *op papier*, getekend door officieren van het Britse leger uit naam van de koning zelf, dat drager dezes vrij was te gaan en te staan waar hij of zij wilde en elk beroep mocht uitoefenen dat hij of zij verkoos. Dat betekende heel wat voor mensen die slaaf waren geweest. En het woord van de koning was toch zeker een borg. In ruil voor hun trouwe dienst in de afgelopen Amerikaanse oorlog zouden de Zwarte Pioniers en de anderen twee geschenken van onschatbare waarde krijgen: hun vrijheid en hun hectaren. Dat was niet meer dan waar ze recht op hadden, zeiden ze tegen zichzelf. Ze hadden gevaarlijk, smerig, uitpuittend werk gedaan. Ze waren spion geweest tussen de Amerikanen; gids in de moerassen van Georgia; loods die schepen over de verraderlijke zandbanken leidde; sappeur op de bolwerken van Charleston terwijl Franse kanonskogels de ledematen van de mannen naast hen afrukten. Ze hadden loopgraven gedolven; lijken vol littekens van de pokken begraven; de pruiken van officieren gepoederd; en door slim te marcheren de regimenten de rampspoed in en uit getrommeld. De vrouwen hadden gekookt en gewassen en de zieken verpleegd; de gaten in de lichamen van de soldaten gedept; en geprobeerd hun kinderen te beschermen. Een aantal van hen had gevochten. Er waren zwarte dragonders geweest in South Carolina; zwarte partizanen voor de koning op boten op de Hudson; zwarte guerrillastrijders die de patriottische boerderijen in New Jersey overvielen en alles meenamen wat los- en vastzat, en zelfs (als de Heer hun pogingen gunstig gezind was) witte Amerikaanse gevangenen.

Dus men was hun wel wat verschuldigd. Ze hadden hun vrijheid gekregen, en een aantal van hen zelfs land. Maar het land was schraal en bezaaid met keien, en de zwarten hadden geen middelen, de meesten van hen tenminste, om het te ontginnen en te bewerken, tenzij ze zichzelf of hun gezin verhuurden aan de witte Loyalisten. Dat betekende nog meer koken en wassen; nog meer bedienen aan tafel en roze kinnen scheren; rotsen kapothakken voor wegen en bruggen. En dan hadden ze nog steeds schulden, zo ernstig dat sommigen klaagden dat hun vrijheid geen echte vrijheid was maar gewoon een soort slavernij, al had het een andere naam.

Maar namen waren belangrijk. De naam van British Freedom zei iets belangrijks: dat hij niet langer verhandelbaar bezit was. Ondanks

alle ontberingen was Preston geen plantage in Georgia. Andere bewoners van Preston – Decimus Murphy, Caesar Smith – hadden kennelijk hun slavennaam gehouden toen ze de vrijheid in gingen. Maar British Freedom moet geboren, of gekocht, zijn als iemand anders. Hij heeft die naam, net als zijn beenijzers, misschien afgeschud tijdens een van de eenentachtig scheepsreizen vanuit New York in 1783, waarmee dertigduizend Loyalisten, zwart en wit, naar Nova Scotia waren gebracht, want er stond niemand met de naam British Freedom genoteerd in het *'Negerboek'*, waarin alle mannen en vrouwen stonden opgetekend die als vrije mensen mochten gaan en staan waar ze wilden. Er waren zeker anderen die hun naam hadden veranderd om hun nieuwe status aan te geven: James Lagree, bijvoorbeeld, voormalig eigendom van Thomas Lagree uit Charleston werd in Nova Scotia Liberty Lagree. Het is ook mogelijk dat British Freedom naar Nova Scotia was gekomen tijdens een van de eerdere loyalistische evacuaties – uit Boston in 1776 of uit Charleston in 1782. Tijdens de angstaanjagende maanden tussen het eind van de oorlog en het vertrek van de Britse vloot, toen Amerikaanse planters pogingen deden erachter te komen waar hun ontsnapte slaven zich ophielden, veranderden velen hun naam om niet geïdentificeerd te kunnen worden. British Freedom is misschien nog een stap verdergegaan door zichzelf een alias te geven die tegelijkertijd patriottische bluf was. Welke route hij ook heeft afgelegd, en wat voor ontberingen hij op dat moment ook heeft moeten verdragen, de naamkeuze van British Freedom onthult iets opzienbarends: een geloof dat het eerder de Britse monarchie zou zijn dan de Amerikaanse republiek die Afrikanen van slavernij zou bevrijden. Hoewel Thomas Jefferson in de Onafhankelijkheidsverklaring 'de *christelijke* koning' George III verantwoordelijk stelde voor het instellen van de slavernij in Amerika, zagen zwarten als British Freedom de koning helemaal niet op die manier. Integendeel, hij was de vijand van hun vijand en daarom hun vriend, bevrijder en hoeder.

Het beeld van de koning van Engeland als weldoener kende een lange traditie. Toen in 1730 plannen voor een slavenopstand in Raritan County, New Jersey werden ontdekt, vertelde een van de zwarte informanten aan een zekere dokter Reynolds dat de reden ervoor 'het stel schurken' was dat een 'duidelijke opdracht van koning George aan

de G[ouverneur] van New York om hen vrij te laten' had genegeerd.⁴ Een generatie later dreven zwarten, die overduidelijk uitgesloten waren van de zegeningen van Amerikaanse vrijheid, de spot met 'wat ze Vrij *noeme* in dit Lant' in de woorden van Towers Bell, een 'ware Brittam' zoals hijzelf ondertekende. Bell schreef de Britse militaire autoriteiten aan het eind van de oorlog dat hij tegen zijn wil van Groot-Brittannië naar Baltimore was gebracht, en 'voor Vier Jaren verkocht als een Slaaf wat ik onderging als de Grootse Barbaarsheid in dit Rebelse Lant'. Nu de vijandigheden voorbij waren, wilde hij niets liever dan terugkeren naar 'huis naar het Oude Engeland'.⁵

Tienduizenden Afrikaans-Amerikanen klampten zich vast aan het sentimentele idee van een Britse vrijheid, ook al wisten ze dat de Engelsen allesbehalve heiligen waren als het op slavernij aankwam. Tot 1800, toen het gerechtshof het instituut definitief onwettig verklaarde, waren er zowel slaven als vrije zwarten in Nova Scotia, en waren er honderdduizenden slaven in de Britse Cariben. Desalniettemin schreef in 1829 een van de eerste militante Afrikaans-Amerikaanse emancipators, David Walker, vanuit Boston in zijn *Beroep op de Gekleurde Burgers van de Wereld* dat de 'Engelsen de beste vrienden' waren die 'de gekleurde mens op aarde heeft. Hoewel ze ons enigszins hebben onderdrukt en nu koloniën bezitten in de West-Indische gebieden die ons *gruwelijk* onderdrukken – Hebben zij [de Engelsen] desalniettemin honderd keer meer gedaan voor de verbetering van onze omstandigheden, dan alle andere naties op aarde tezamen.' Witte Amerikanen, daarentegen, met hun air van vroomheid en hun holle vrijheidsfrases, verwees hij naar de laagste regionen van hypocriete eerloosheid.⁶ De parlementaire afschaffing van de slavernij in 1834 veranderde nog maar weinig aan deze grootmoedige opvatting van Britse welwillendheid jegens Afrikanen, evenmin als de vervolging door de Royal Navy van slavenschepen (waaronder ook een aantal Amerikaanse) voor de kust van West-Afrika. Toen de zwarte redenaar Frederick Douglass van 1845 tot 1847 door Groot-Brittannië trok om lezingen te geven over de onrechtvaardigheid van de Amerikaanse slavernij, herhaalde hij Walkers overdreven vleiende opvatting van de Engelsen als emancipators. In 1852 vroeg hij tijdens een redevoering op Independence Day: 'Wat is de vierde juli voor de Slaaf?' en antwoordde dat 'uw hoge onafhanke-